

Rašeliništní mechorosty Českomoravské vrchoviny

Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová

výsledky 2016-2017

Tomentypnum nitens (vlasolistec vlhkomilný)

Porost *Tomentypnum nitens* (PR Chvojnov). Foto: E. Holá.

Tomentypnum nitens je mech s vlášenitou lodyhou a s dlouze kopinatými, podélně zřetelně řáskatými listy. Roste na rašeliništích a rašelinných loukách s mírně kyselou až mírně zásaditou reakcí. **Vyhledává lokality se stabilním vodním režimem, preferuje zde však mírně vyvýšená místa, kde vytváří nízké bulty.**

Kategorie ohrožení (LR-nt / rLR-nt)

Ačkoliv *Tomentypnum nitens* najdeme na řadě lokalit, **oproti minulosti druh silně ustoupil.** Navíc jsou jeho populace často jen velmi malé.

Rozšíření

Mech *Tomentypnum nitens* roste roztroušeně po celé České republice, **centrem jeho výskytu je Českomoravská vrchovina, kde se nachází více než polovina z recentně známých lokalit.** Druh byl v cílovém území zaznamenán na 76 lokalitách, roste roztroušeně na většině zachovalejších rašelinišť a rašelinných luk s vyšším obsahem bazických iontů. Od velikosti a zachovalosti lokalit se odvíjí i velikosti jeho populací. Na rozsáhlejších rašeliništích porůstá druh desítky m² (např. PR Chvojnov), naopak na malých částečně degradovaných lokalitách jsou populace druhu kriticky malé čítající pouze desítky lodyžek.

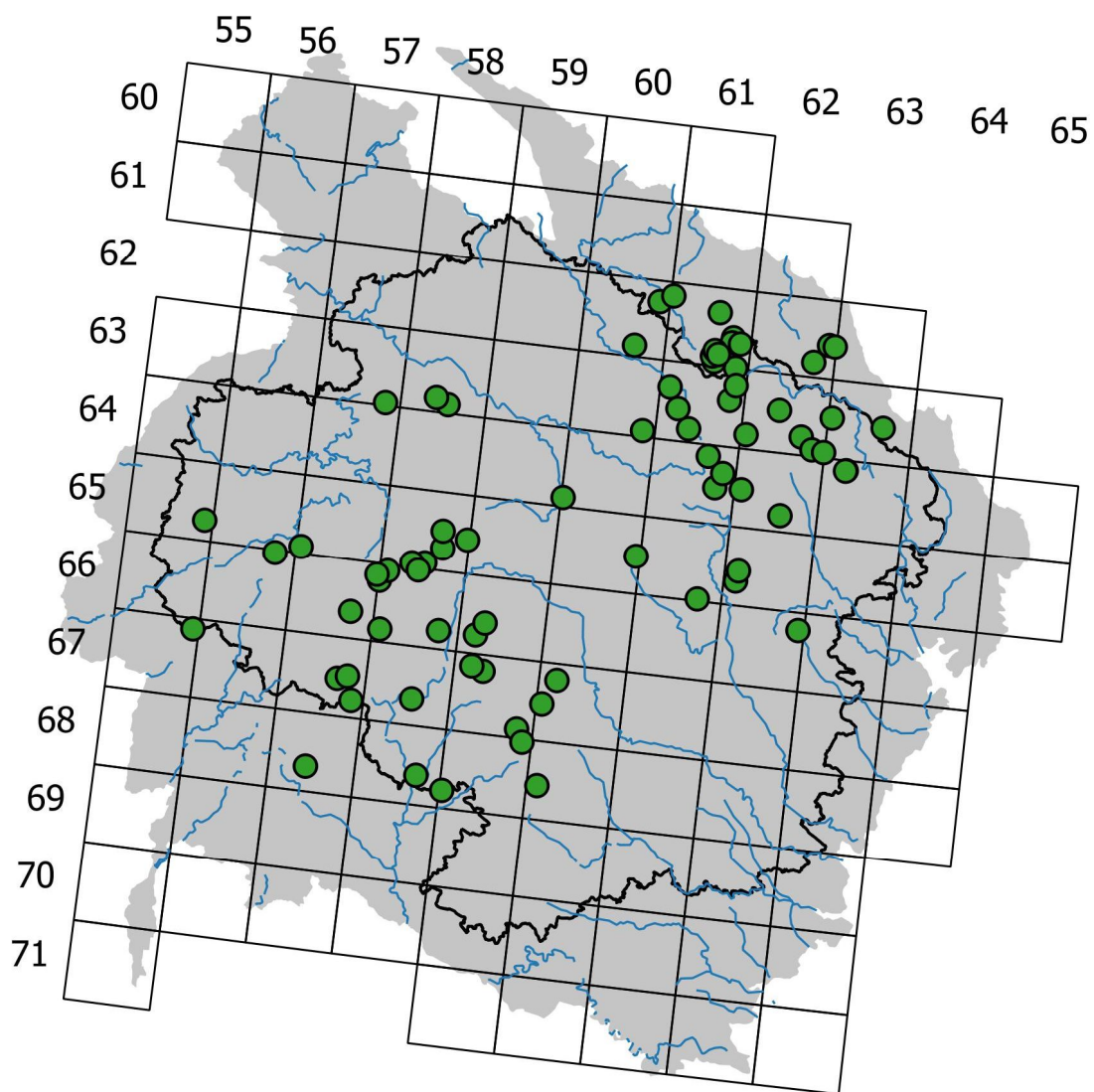
Ohrožující faktory a péče o lokality

Stejně jako většina ostatních slatiništních druhů je *Tomentypnum nitens* ohrožen absencí managementu či jeho nevhodným prováděním, poklesem hladiny spodní vody a následnými změnami v konkurenčních poměrech na lokalitách (expanze rašeliničků a vyšší zapojení bylinného patra). Na pravidelně a vhodně obhospodařovaných lokalitách, kde jsou populace poměrně velké, druh zřejmě ohrožen není. **Lokality druhu je vhodné pravidelně obhospodařovat (každoroční kosení na nízké strniště, důkladné vyhrabání a včasné odklizení biomasy, likvidace náletových dřevin, příležitostné narušování povrchu).**

Seznam recentních lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Arnolec: Nad Niklem, prameniště v olšině (dříve louky) za rybníkem Nikl, 1,3 km S od středu obce, 555 m n. m. (49°26'53"N, 15°49'31"E); **Bítovánky:** Bítovánský mokřad, rašelinná kupa u Z okraje obce pod silnicí směr Cidlina, 585 m n. m. (49°08'36"N, 15°41'14"E); **Cikháj:** Pihoviny, rašelinná louka s prameništěm 1,3 km S od obce, 675 m n. m. (49°39'33"N, 15°58'15"E); **Čejkov:** pod samotou V Losích, louka s prameništěm pod silnicí směr Nový Rychnov 1 km VSV od středu obce, 650 m n. m. (49°22'41"N, 15°20'08"E); **Dolní Věžnice:** Bejčina, výrazné prameniště v luční enklávě mezi poli, 1 km JZ od většího rybníka v obci, 485 m n. m. (49°30'42"N, 15°40'14"E); **Dušejev:** PR Chvojnov, rašeliniště na pravém břehu Jedlovského potoka, 1,1 km Z od středu Dušejeva, 605 m n. m. (49°24'27"N, 15°25'08"E); **Herálec (v okr. Žďár n. Sáz.):** samota Kuchyně, rašelinné louky pod hrází rybníka Šantrůček, 1,5 km SZ od obce, 645 m n. m. (49°42'03"N, 15°58'31"E); **Hladov:** na Hladovském potoce, louky s prameništi nad rybníkem mezi lesy, 1,7 km V od hráze Hladovského rybníka v obci, 615 m n. m. (49°12'42"N, 15°38'06"E); **Hlávkov:** Na Průhoně, svahové rašeliniště v údolí u lesa, 0,8 km VSV od středu obce, 590 m n. m. (49°26'35"N, 15°29'45"E); **Hluboká u Krucemburku:** PR Řeka, komplex slatinných luk 0,5 km SSZ od středu obce, 560 m n. m. (49°40'02"N, 15°51'08"E); **Horní Bory:** Nad Horníkem, niva drobného potoka vyplněná výjimečným slatiništěm (hadec v podloží), mezi severním okrajem obce a lesem, 530 m n. m. (49°25'52"N, 16°01'24"E); **Horní Bory:** PP Mrázkova louka, rašelinná louka mezi lesy, nad silnicí směr Rousměrov, 2,1 km S od kostela v H. Borech, 545 m n. m. (49°26'40"N, 16°01'36"E); **Hrutov:** PR Na Podlesích, rašeliniště a rašelinné louky v údolí, 0,9 km ZJZ od středu obce, 570 m n. m. (49°14'49"N, 15°40'40"E); **Chlum (u Hlinska):** zbytek rašelinné louky, 0,7 km Z od středu obce, 585 m n. m. (49°32'48"N, 15°57'43"E); **Javorek:** malé svahové prameniště na SV okraji osady, 615 m n. m. (49°39'06"N, 16°10'27"E); **Jezdovice:** PP Jezdovické rašeliniště, 1,6 km Z od středu obce, 575 m n. m. (49°19'25"N, 15°27'42"E); **Jihlávka:** PR V Lisovech, komplex rašelinných luk 1,3 km JZ od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°14'51"N, 15°16'41"E); **Jiřín:** U Šeredů, výrazné prameniště v louce na okraji nivy a prameniště pod lesem asi 100 m dolů po toku, 1,5 km ZJZ od středu obce, 580 m n. m. (49°25'44"N, 15°27'00"E); **Kadolec u Křižanova:** Oudoly, prameniště v pastvině na úpatí Svaté hory, 1 km VSV od kaple v obci, 565 m n. m. (49°22'39"N, 16°9'18"E); **Kaliště (u Horních Dubenek):** PR Rašeliniště Kaliště, rašelinné louky V od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°15'07"N, 15°17'50"E);

Rozšíření *Tomentypnum nitens*; zelený bod – recentní výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

Kaliště (u Humpolce): U Loupežníka, komplex luk s prameništi nad rybníkem Loupežník, 1,1 km S od středu obce, 585 m n. m. (49°36'14"N, 15°18'15"E); **Klátovec:** EVL Zhejral, komplex rašelinných luk okolo rybníka Zhejral 0,8–1,6 km V od středu obce, 675–695 m n. m. (49°13'19"N, 15°18'35"E); **Kuklík:** prameniště na pravém břehu říčky Fryšávky uprostřed hospodářské louky, 0,3 km J od části obce Kuklík-Bořina a 0,3 km S od části obce Kuklík-Chobot, 634 m n. m. (49°37'24"N, 16°07'05"E); **Lipnice nad Sázavou:** Prameniště Ředkovského potoka, prameniště vedle potoka, pod cestou, 0,9 km V od středu obce, 510 m n. m. (49°36'40"N, 15°25'33"E); **Lipnice nad Sázavou:** Váhy, prameniště v loukách pod silnicí směr Dolní Město, 0,9 km ZSZ od středu obce, 500 m n. m. (49°37'06"N, 15°24'06"E); **Loučky:** PR Rašeliniště Loučky, soustava vlhkých luk, bažinných olšin a malých minerotrofních rašelinišť v údolí Loučského potoka, 2 km Z od obce, 590 m n. m. (49°19'26"N, 15°32'02"E); **Malá Losenice:** PR Branty, malé prameniště v cípu lesa u V hranice PR, 615 m n. m. (49°36'29"N, 15°48'32"E); **Milíčov:** PR Na Oklice, rašeliniště na pramenech Milíčovského potoka, cca 1 km SSV od středu obce, 660 m n. m. (49°24'20"N, 15°23'39"E); **Milíčov:** PR Nad Svitákem, komplex rašelinných a vlhkých luk podél Milíčovského potoka, cca 1 km VSV od středu obce, 630 m n. m. (49°23'50"N, 15°24'29"E); **Mnich:** PP Stržená hráz, 50 m SSV od památníku 2. svět. války, 585 m n. m. (49°17'12"N, 14°59'18"E); **Myslůvka:** VKP Na Klátově, prameniště 850 m JV od obce Myslůvka, 480 m n. m. (49°08'16"N, 15°27'09"E); **Netín:** Pod Vrkočem, luční rašeliniště pod jižní částí hráze rybníka Vrkoč, 1,2 km VJV od středu obce, 525 m n. m. (49°24'10"N, 15°57'12"E); **Nový Rychnov:** V Sklenářích, prameniště u soutoku potoků, 1,5 km ZSZ od středu obce, 645 m n. m. (49°23'30"N, 15°20'57"E); **Odranec:** prameniště při V okraji silnice Koníkov –

Odranec, 800 m VJV od středu obce Odranec, 740 m n. m. (49°36'31"N, 16°08'30"E); **Opatov:** PR Opatovské zákopy, rašelinná louka mezi lesy, v dolní části PR, 3,3 km od středu obce, 630 m n. m. (49°11'45"N, 15°38'54"E); **Otín:** Kružikova louka, malé prameniště v luční enklávě mezi lesy, 1,7 km SZ od středu obce, 580 m n. m. (49°16'45"N, 15°33'25"E); **Plíčky:** EVL Staviště, prameniště 250 m JZ od osady Plíčky, 600 m n. m. (49°33'57"N, 15°58'27"E); **Podmoklany:** PR Zlatá louka, slatinná louka 600 m J od středu obce, 470 m n. m. (49°42'52"N, 15°46'25"E); **Polnička:** PR Pod Kamenným vrchem, rašeliniště 1,5 km SZ od středu obce, 600 m n. m. (49°37'02"N, 15°53'52"E); **Proseč-Obořiště:** PP Rašelinná louka u Proseče – Obořiště, prameniště ve střední části PP na pravém břehu potoka, 1,3 km J od středu obce, 610 m n. m. (49°23'48"N, 15°07'39"E); **Radešínská Svratka:** Na Hájích, nedávno zalesněné prameniště v bočním údolí 1,5 km SSV od kostela v obci, 580 m n. m. (49°31'15"N, 16°05'40"E); **Radostín:** NPR Dářko (vč. navazujících rašelinných biotopů), cca 1,5 km J od obce, 620 m n. m. (49°38'28"N, 15°52'21"E); **Rohovka:** lesní louka nad rybníkem Samson, luční enkláva s prameništěm, v lese mezi železnicí a rybníkem Samson, 1,4 km VJV od středu obce, 640 m n. m. (49°20'03"N, 15°17'15"E); **Roženecké Paseky:** prameniště na SZ okraji obce, 620 m S od kóty vrchu Kamenice, 660 m n. m. (49°36'25"N, 16°09'54"E); **Sázava pod Křemešníkem:** PR Čermákovy louky, 0,9 km J od středu obce, 685 m n. m. (49°23'07"N, 15°19'46"E); **Sklené:** PR Olšina u Skleného, rašelinná louka, 0,9 km SSV od středu obce, 725 m n. m. (49°37'06"N, 16°00'38"E); **Slavkovice:** PP Šafranice, rašelinná louka mezi lesy, nad Lesním rybníkem, 1,2 km JZ od kaple v obci, 610 m n. m. (49°32'53"N, 16°00'50"E); **Strachoňovice:** 1,7 km SSZ od obce Strachoňovice, zrašelinělá lesní enkláva U Zabitého, 530 m n. m. (49°07'22"N, 15°30'20"E); **Šimanov:** PR Šimanovské rašeliniště, rašeliniště při Maršovském potoku, 0,7 km JJZ od středu obce, 605 m n. m. (49°27'02"N, 15°26'48"E); **Šimpach:** PP Kejtovské louky, rašelinné louky v nivě potoka pod ryb. Dvořiště, východní část PP, 0,4 km VSV od hráze ryb., 540 m n. m. (49°25'35"N, 14°59'01"E); **Švábov:** PR U Potoků, rašeliniště na okraji nivy pod železnicí, u soutoku Švábovského potoka s Jihlavou, 1,1 km SZ od středu obce, 565 m n. m. (49°18'59"N, 15°20'53"E); **Třešť:** PP Rybníky v Pouštích, prameniště u Z zátoky Lovětínského rybníka, 3,8 km VJV od středu obce, 605 m n. m. (49°17'03"N, 15°32'03"E); **Velké Janovice:** Údolí Janovického potoka, několik pramenišť v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 0,8 km ZJZ od středu obce, kolem 620 m n. m. (49°35'14"N, 16°12'46"E; 49°35'12"N, 16°12'42"E a 49°35'06"N, 16°12'33"E); **Vílanec:** rašeliniště na pravém břehu potoka J od hranice PR Vílanecké rašeliniště, 0,4 km nad hrází Nového rybníka, 570 m n. m. (49°20'25"N, 15°32'58"E); **Víska u Kněžic:** PP Urbánkův palouk, rašelinná louka vklíněná do lesa, nad silnicí Brtnice – Zašovice u odbočky na Radonín, 625 m n. m. (49°16'44"N, 15°42'05"E); **Vlásenice u Pelhřimova:** Za Stráží, zbytek z rozsáhlých rašelinných luk nad rybníkem, 1,4 km JV od středu obce, 570 m n. m. (49°24'31"N, 15°10'34"E); **Žďár nad Sázavou:** PP Louky u Černého lesa, rašeliniště na SV okraji rybníka Konvent, 800 m S od kostela Zelená hora, 575 m n. m. (49°35'08"N, 15°56'32"E).

Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:

Borová: Louky pod koupalištěm, rašelinná louka uprostřed chatové osady, 0,5 km Z od žel. nádraží v obci, 630 m n. m. (49°44'34"N, 16°09'10"E); **Borová:** Pod Nádražím, louka u žel. přejezdu na východním okraji obce po pravé straně silnice do Poličky, 620 m n. m. (49°44'30"N, 16°09'51"E); **Hlinsko:** PP Ratajské rybníky, komplex rašelinných luk a rybníků 1 km SV od Hlinska, 585 m n. m. (49°46'06"N, 15°55'58"E); **Jeníkov:** PP Louky v Jeníkově, komplex rašelinných luk na JV okraji obce, 630 m n. m. (49°44'19"N, 15°57'52"E); **Jeníkov:** zbytky rašelinných luk, jejichž středem vede hluboký odvodňovací kanál, část luk nedávno (cca 7 let) zalesněna, uprostřed cípu lesa 1,2 km JV od středu obce, 632 m n. m. (49°43'55"N, 15°57'46"E); **Kameničky:** PR Volákův kopec, louky na S a V úpatí Vojtěchova kopce, 630–650 m n. m. (49°43'54"N, 15°58'46"E); **Korouhev:** Suchopýrek, rašelinná louka v lese Královec, 2 km JZ od nádrže Peklo, 650 m n. m. (49°38'46"N, 16°16'31"E); **Pustá Rybná:** PR Damašek, rozsáhlý komplex rašelinných a vlhkých luk 2 km SZ od obce, 625–635 m n. m. (49°43'09"N, 16°07'33"E); **Suchdol u Kunžaku:** PP Rašeliniště u Suchdola, rašeliniště při SZ okraji obce Suchdol, 625 m n. m. (49°07'55"N, 15°14'18"E); **Trhová Kamenice:** PP Buchtovka, rašelinná louka s pramennými vývěry, 1,5 km J od středu obce, 540 m n. m. (49°46'24"N, 15°48'47"E); **Trhová Kamenice:** 1,5 km VJV obce, 400–500 m J kóty Kamenný vrch, louky v nivě Chobotovského potoka, 540 m n. m. (49°46'57"N, 15°50'19"E); **Vortová:** PP Zlámanec, rašelinná louka JJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°42'20"N, 15°55'55"E); **Vortová:** PP Návesník, rašelinná louka 500 m Z od středu obce, 620 m n. m. (49°42'45"N, 15°55'39"E); **Vortová:** PP Utopenec, rašelinné louky v nivě Vortovského potoka S od obce, 610 m n. m. (49°43'11"N, 15°55'53"E); **Vortová:** louky pod hřbitovem, 0,3 km SV od středu obce, 630 m n. m. (49°42'55"N, 15°56'19"E).